

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku [...] W. sp. z o.o. z siedzibą w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUz (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił zażalenie [...] W.” Spółki z o.o. z siedzibą w K. od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 4 marca 2016 r., odrzucającego odwołanie Spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 19 marca 2015r., stwierdzającej, że S.S., jako pracownik u płatnika składek „R.” Sp. z o.o., nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu w okresie od 1 lipca 2012 r. do 31 października 2012 r.

W skardze kasacyjnej Spółka „W.” zarzuciła naruszenie prawa procesowego, tj.: 1) art. 477¹¹ § 1 w związku z art. 386 § 4 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. przez nieuchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu pierwszej instancji i nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania mimo pominięcia przy

wydawaniu zaskarżonego orzeczenia stron postępowania - Spółki „R.” (pracodawcy) i zainteresowanego (ubezpieczonego), co doprowadziło do nieważności postępowania określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c.; 2) art. 477¹¹ k.p.c. przez odmowę skarżącemu legitymacji do wniesienia odwołania w sytuacji, gdy po jego stronie istnieje interes faktyczny i prawny w zaskarżeniu decyzji organu rentowego; 3) art. 477¹¹ § 2 w związku z § 1 k.p.c. przez uznanie, że skarżącemu nie przysługuje przymiot strony lub zainteresowanego w sytuacji, gdy w konsekwencji przedmiotowej decyzji to skarżący został obciążony obowiązkiem zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne za ubezpieczonego; 4) art. 357 § 1 w związku z art. 328 § 2 i w związku z art. 361 k.p.c. przez brak pełnego uzasadnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i pominięcie, że Spółka „R.” nie posiada organu uprawnionego do reprezentacji, a tym samym nie mogło dojść do uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji; 5) art. 382 w związku z art. 378 § 1 i w związku z art. 397 § 2 k.p.c., polegające na przyjęciu za prawidłowe ustaleń Sądu pierwszej instancji co do braku po stronie skarżącego interesu prawnego do uczestniczenia w postępowaniu, podczas gdy został on obciążony obowiązkiem zapłaty składek ubezpieczeniowych za ubezpieczonego za okres wskazany w decyzji.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz poprzedzającego go postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono nieważnością postępowania oraz oczywistą zasadnością skargi w świetle: 1) art. 379 pkt 5 w związku z art. 477¹¹ § 1 w związku z art. 386 § 4 i w związku z art. 397 § 2 k.p.c., które ewidentnie wskazują, że w sprawie wystąpiła nieważność postępowania, polegająca na całkowitym pominięciu w postępowaniu strony – R. sp. z o.o. i ubezpieczonego S.S., a wystąpienie nieważności nie budzi wątpliwości w świetle wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 kwietnia 2013 r., III AUa (...), uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1998 r., III ZP 20/98 oraz wyroków tego Sądu z dnia 3 października 1996 r., II URN 36/96 i z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 128/00; 2) art. 477¹¹ § 2 w związku z § 1 k.p.c. przez przyjęcie, iż skarżącemu nie przysługuje przymiot strony lub zainteresowanego, mimo że w konsekwencji decyzji o niepodleganiu przez ubezpieczonego ubezpieczeniom u płatnika składek – R. Sp.

z o.o., to skarżący został obciążony obowiązkiem ich zapłaty za okres wskazany w decyzji, co Sądy obu instancji całkowicie pominęły; 3) art. 357 § 1 w związku z art. 328 § 2 i w związku z art. 361 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia wszystkich dowodów i okoliczności sprawy oraz odniesienia się w uzasadnieniu *in concreto* do wszystkich zarzutów odnoszących się do kwestii legitymacji do zaskarżenia decyzji organu rentowego oraz nieposiadania organów przez Spółkę „R.”; 4) art. 382 w związku z art. 378 § 1 i w związku z art. 397 § 1 k.p.c., gdyż Sąd drugiej instancji przyjął ustalenia Sądu pierwszej instancji za prawidłowe bez rozważenia całości materiału sprawy, co doprowadziło do wniosku, że skarżący nie posiada interesu prawnego do uczestniczenia w postępowaniu, mimo że to on został obciążony obowiązkiem zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne „za ubezpieczonych”.

Skarżący wskazał również na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, polegającego na potrzebie wyjaśnienia dopuszczalności przyjmowania przez sąd odwoławczy za prawidłowe ustaleń sądu pierwszej instancji w sytuacji zgłoszenia w zażaleniu sprzeczności ustaleń faktycznych, a także - czy w związku z tym wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. nakaz rozważenia zarzutów nie skutkuje obowiązkiem przeprowadzenia przez sąd drugiej instancji własnej oceny materiału dowodowego w zakresie zgłoszonego zarzutu, która powinna znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu postanowienia.

Skarżący odwołał się wreszcie do przesłanki potrzeby wykładni „w/w przepisów kodeksu postępowania cywilnego w oparciu o stan faktyczny przedmiotowej sprawy, który nie dotyczy tylko i wyłącznie interesu skarżącego (...), a problematyka sprawy była wielokrotnie poruszana w środkach masowego przekazu i ma istotne znaczenie dla podstaw porządku prawnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia

skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Skarżący wskazuje na wszystkich ustawowe przesłanki uzasadniające - w jego ocenie - zaangażowanie Sądu Najwyższego w rozpoznanie skargi kasacyjnej, jednak nie wykazuje ich występowania.

Na wstępie należy przypomnieć, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruuujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie

faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy

wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574). Inaczej mówiąc, przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie przepisu prawa, ale sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., III UK 125/13, LEX 1648642).

Skarżący nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, nieważność postępowania mającą polegać na pozbawieniu obrony praw adresatów decyzji organu rentowego, którymi byli Spółka „R.” i ubezpieczony S.S., skarżący odnosi do postępowania pierwszoinstancyjnego, co wynika z powiązania przez niego art. 379 pkt 5 k.p.c. z art. 477¹¹ § 1 w związku z art. 386 § 4 i w związku z art. 397 § 2 k.p.c. Tymczasem, skoro skarga kasacyjna przysługuje od orzeczenia sądu drugiej instancji, nieważność postępowania, skutkująca przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania, ma dotyczyć postępowania przed tym sądem. Powoduje to, że wskazana przez skarżącego przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. nie występuje. Skarżący odwołuje się w tym zakresie również do przesłanki wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., czyli do oczywistej zasadności skargi. Powołanie się na tę przesłankę zobowiązuje jednak skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2014 r., II PK 30/14, LEX nr 2026393 oraz z dnia 18 lutego 2016 r., V CSK 465/15, LEX nr 2021933). Skarżący nie tylko wyводу takiego nie

przeprowadza, ale nawet nie wskazuje w tym zakresie ani na naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., ani na obrazę art. 386 § 2 k.p.c., ograniczając się do powołania art. 386 § 4 k.p.c., który dotyczy orzeczenia kasatoryjnego sądu drugiej instancji z innych przyczyn niż nieważność postępowania pierwszoinstancyjnego.

Po drugie, odwołując się do przesłanki oczywistej zasadności skargi ze względu na wymienione przez niego w tym zakresie przepisy, skarżący jednocześnie wskazuje na potrzebę ich wykładni oraz konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego wyłaniającego się, jego zdaniem, na tle art. 378 § 1 k.p.c. Tymczasem nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na tle określonych przepisów prawa lub potrzeba wykładni tych przepisów i że skarga oparta na ich naruszeniu jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne wątpliwości, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903).

Po trzecie, domagając się udzielenia odpowiedzi na pytania nazwane istotnymi zagadnieniami prawnymi oraz wskazując na konieczność wykładni przepisów prawnych oraz odwołując się do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżący nie przeprowadza żadnego wywodu jurystycznego dla wykazania, że potrzeba taka rzeczywiście istnieje i wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego w rozpoznanie skargi kasacyjnej. Tymczasem w orzecznictwie tego Sądu przyjmuje się, że wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienie prawne lub potrzebę wykładni przepisów nie może być zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samych pytań lub wątpliwości, jak czyni to skarżący, ale konieczne jest przeprowadzenie pogłębionego wywodu prawnego w zakresie wykazania, jak przepisy te powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Rzeczą Sądu

Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych i formułowanie za skarżącego prawidłowych wniosków w tym zakresie.

Niezależnie od tego należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych adresat decyzji ma legitymację procesową formalną do jej zaskarżenia i bycia stroną postępowania (por. postanowienie z dnia 20 października 2015 r., I UZ 13/15, LEX nr 1940562). Zainteresowany, o którym mowa w art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c., nie jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy, ponieważ nie kształtuje ona bezpośrednio jego sytuacji prawnej. Ma on natomiast interes prawny w uzyskaniu określonego orzeczenia sądowego, jeżeli decyzja organu rentowego kształtująca sytuację prawną strony danego materialnoprawnego stosunku ubezpieczenia społecznego wpływa na jego prawa i obowiązki, choć nie wynikają one bezpośrednio z tej decyzji (por. postanowienie z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410). Inaczej rzecz ujmując, w przepisie tym nie chodzi o zainteresowanego w znaczeniu potocznym, ale o sytuację, w której wynik toczącej się sprawy może dotyczyć bezpośrednio podmiotu, który nie brał udziału w postępowaniu administracyjnym (por. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., I UK 373/14, LEX nr 1771398 i powołane w nim orzecznictwo).

Z treści decyzji w przedmiocie podlegania (niepodlegania) ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów łączących ubezpieczonego z danym podmiotem nie płynie żadne uprawnienie ani obowiązki w stosunku do innego podmiotu, jak wywodzi skarżący, powołując się na obciążenie go obowiązkiem zapłaty składek za okres wskazany w decyzji adresowanej do Spółki „R.” i ubezpieczonego S.S.. Tymczasem taki obowiązek nie wynika z przedmiotowej decyzji, ale może wynikać dopiero z decyzji organu rentowego wydanej w stosunku do tego ubezpieczonego i skarżącego.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

